

OPTIMIZAREA RELAȚIEI ȘCOALĂ-FAMILIE PRIN EDUCAȚIE PARENTALĂ

*Ermina DĂNCULESEI, prof. învă. primar,
Școala Gimnazială Com. Gherăești, jud. Neamț, România*

Summary. *The education of parents, as well as education in general, becomes necessary both for children upbringing and schooling as well as a way of spiritual and social emancipation, a vector of democratization of education and society. Due to the fact that educating parents cannot become compulsory, it should be adapted to their needs and grant liberal options to those who study or get involved. An educational system designed for adults is functionally well organized when it is based on motivation and focused on goals that solve the problems of individuals or groups of adults. There ought to be strategies that are established based on knowing the real needs, specific to education, in order to stimulate parent motivation for learning and participating in educational programs. In order to be able to fulfill the fundamental function of the family - that is to provide security for the child - and its socializing, acculturating and individualizing role, the main purpose of educating parents becomes the formation of the parents' educational consciousness, of the requirement to make a conscious effort as the child's needs (including education) evolve.*

Keywords: *continuity, bridge, abilities.*

Educația părinților, ca și educația, în general, apare necesară atât pentru creșterea și educarea copiilor cât și ca o cale de emancipare spirituală și socială, ca un vector al democratizării educației și societății.

Evoluțiile rapide din viața socială generează o cerere de continuare a proceselor de reînnoire a cunoștințelor, deprinderilor și valorilor pe durata vieții. Din perspectiva unei analize sistemice, educația părinților apare ca o dimensiune a educației permanente și, desigur, a educației adulților. „Educația permanentă este un proces de perfecționare a dezvoltării personale, sociale și profesionale pe durata întregii vieți a individului în scopul îmbunătățirii calității vieții atât a indivizilor cât și a colectivității lor.

Aceasta este o idee comprehensivă și unificatoare care include învățarea formală, nonformală și informală pentru dobândirea și îmbogățirea unui orizont de cunoaștere care să permită atingerea celui mai înalt nivel de dezvoltare posibil în diferite stadii și domenii ale vieții.” [7, p. 47 – 48]. Din această perspectivă, actualul sistem de învățământ apare ca inflexibil, prea formal și disfuncțional în contextul necesităților comunităților sau al noilor evoluții. În aceeași lucrare se menționează că o etapă inițială a oricărei strategii, proiectată să îndeplinească aspirațiile educației permanente este „construirea unui pod de legătură” între „o varietate de elemente intereducaționale” (structuri, curriculum, pregătirea profesorilor) și „un număr considerabil de elemente extraeducaționale.” (configurații personale, sociale, istorice etc.)

Deoarece educația părinților (cu excepția unor programe de promovare profesională) nu poate deveni obligatorie, ea trebuie să fie adaptată nevoilor acestora și să acorde celor ce studiază condiții liberale (de autoeducație și autoevaluare, de alegere a conținuturilor și

metodelor, a locului și timpului de învățare). Un sistem de educație pentru adulți este bine organizat functional atunci când este întemeiat pe motivații și centrat pe obiective care rezolvă problemele indivizilor sau ale grupurilor de adulți. Trebuie să existe strategii întemeiate pe cunoașterea nevoilor reale, specifice educației pentru a stimula motivațiile lor de învățare și de participare la programe educative. Asemenea strategii presupun și un sistem de „autopurtare” a învățării – specific al educației adulților – care să se realizeze atât prin apelul la educatori (formatori) specializați (profesori, medici, juriști etc.) cât și prin apelul la formatori formați dintre adulți cuprinși în programele educaționale.

Democrația, transformările sociale, emanciparea femeii, modificarea statutului copilului, dispersia familiei, încercarea de a restitui educației familiale prestigiul pe care l-a avut până la introducerea învățământului obligatoriu, progresele sociologiei și psihologiei, precum și alte cauze au dus la înțelegerea faptului că orice sistem de educație rămâne neputincios dacă se izbește de indiferența sau de opoziția părinților. Misiunea școlii devine astfel primordială. „Deoarece axa directoare a civilizației occidentale este înaintarea persoanei spre mai multă libertate și fericire, înaintarea societăților spre mai multă înțelegere și justiție și data fiind demisia unui număr de părinți și faptul că un număr crescând de copii vin din familii destrămate, fie din medii analfabete, iar comunicarea dintre părinți și copii nu se face întotdeauna foarte bine, pentru toate aceste motive școala are o misiune suplimentară.” [7 p. 48].

Dintotdeauna au existat educatori remarcabili și părinți iubitori care nu și-au pus probabil atâtea probleme și totuși au reușit foarte bine; dar acest lucru era mai ușor într-o lume statornică în care tradiția avea ultimul cuvânt. Modificarea pe care a suferit-o, în curs de o generație sau două, relațiile dintre părinți și copii, dintre adulți și tineri apare mai vădită în considerația pentru copil ce are „semnificația de recunoaștere intimă și profundă a valorii persoanei copilului și de încredere în potențialul lui de dezvoltare” [11, p. 67].

Sentimentul de siguranță – singurul care permite copilului să se emancipeze și să-și dobândească personalitatea – depinde de următoarele condiții [11, p. 73]:

1. Protecția împotriva loviturilor din afară;
2. Satisfacerea trebuințelor elementare;
3. Coerența și stabilirea cadrului de dezvoltare;
4. Sentimentul de a fi acceptat de ai săi:
 - ca membru al familiei: să fie iubit, să dăruiască dragoste, să fie izvor de bucurie și de mulțumire pentru adulți; să fie condus și îndrumat;
 - ca ființă umană: să i se accepte caracteristicile individuale; să aibă posibilitatea de acțiune și experiență personală, să aibă asigurată o anumită arie de libertate.

Pentru îndeplinirea funcției fundamentale a familiei – de securizare a copilului – și rolului său socializator, aculturant și individualizator, finalitatea definitivă a educației părinților devine formarea conștiinței educative a părinților, a necesității unui efort conștient pe măsura evoluției nevoilor (inclusiv de educație) ale copilului.

În general, termenul de educație parentală, denumește, în sens larg, ”programele, serviciile și resursele destinate părinților și celor care îngrijesc copii, cu scopul de a-i sprijini pe aceștia și de a le îmbunătăți capacitatea de a-și crește copiii” [5, p. 5].

Într-un sens mai restrâns, educația parentală se referă la programele care ajută părinții să își dezvolte și să își îmbunătățească abilitățile parentale, să înțeleagă dezvoltarea copilului, să învețe

să reducă stresul care poate afecta funcționalitatea parentală, și să învețe să folosească modalități alternative de abordare a situațiilor dificile întâlnite cu copiii.

Scopul educației parentale este de a dezvolta relațiile dintre părinți și copii prin încurajarea comportamentelor de sprijin ale părinților și modificarea comportamentelor nonproductive sau vătămătoare [5, p. 12].

Ca entitate de sine stătătoare sau în combinație cu alte programe, educația parentală ajută părinții să-și dezvolte și să-și îmbunătățească abilitățile parentale, să înțeleagă dezvoltarea umană, să alterneze abordările în creșterea copiilor și să învețe tehnicile pentru a reduce stresul care subminează funcționarea parentală .

Educația parentală pune accent atât pe îmbunătățirea exercitării parentalității, cât și pe latura terapeutică de reducere a tensiunilor generate de îndeplinirea rolurilor de părinte. Scopul sprijinului parental este de a îmbunăți capacitatea părinților de a valorifica resursele din afara familiei pentru propria bunăstare a lor și a copiilor lor. Considerăm că aceste diferențe surprinse de autor sunt utile pentru clarificarea modului în care educația parentală răspunde unor nevoi și produce anumite efecte.

În România există deseori confuzii în ceea ce privește educația parentală: deseori, orice intervenție asupra părinților (consiliere, sprijin moral, grupuri de suport, informare etc.) sunt considerate a fi activități de educație parentală. Pe măsură ce părinții participă la programe de educație parentală devin mai capabili să ofere o îngrijire mai atentă a copiilor. Nu-i suficient doar să informezi oamenii și ei să înțeleagă mesajele transmise în diferite campanii de informare pentru schimba comportamentele.

Cele mai citate exemple în literatură sunt cele legate de comportamentele în sănătate și cele subsumate conceptului de stil de viață; astfel, în ciuda nenumăratelor campanii de informare și educare, fumătorii nu-și modifică comportamentul, persoanele care-și agresează membrii familiei nu devin mai puțin agresivi sau mai puțin violenți, părinții care-și neglijează copiii nu devin mai atenți față de aceștia etc. Producerea unor schimbări la nivelul comportamentelor presupune înțelegerea complexă a culturii, factorilor personali și sociali, asigurarea unor contexte de interacțiune și control social capabile să motiveze și să susțină schimbarea.

Deși sunt incontestabile beneficiile educației parentale, totuși ea nu reprezintă un panaceu: ea nu poate rezolva sărăcia și efectele devastatoare ale acesteia asupra familiilor, nici inegalitățile sociale sau problemele din sistemul de asistență socială a familiei și copilului etc.; cu toate acestea, ea poate îmbunătăți abilitatea părinților de a oferi dragoste și sănătate copiilor lor, oferindu-le astfel o șansă mai bună în viață. Orientate în mod prioritar către familiile vulnerabile și defavorizate, programele de educație parentală au ca principal argument faptul că în aceste familii copilul este supus unor riscuri, precum: abuzul, neglijarea, exploatare prin muncă, nerespectării drepturilor fundamentale etc. Nevoia este mai bine scoasă în evidență datorită faptului că aceste categorii de familii sunt mai puțin expuse prescripțiilor instituționale privind drepturile copilului, sunt mai văduvite de interacțiuni sociale capabile să influențeze comportamentele și competențele parentale.

Educația parentală urmărește nu doar dezvoltarea competențelor practice, ci și a celor reflexive. Exercițiul practic al parentalității este definit mai degrabă ca un proces al unei practici reflexive și nu doar un set de îndeletniciri sau sarcini practice care trebuie învățate și care definesc rigid rolurile de mamă și de tată .

Extinderea adresabilității programelor de educație parentală pe categorii de părinți cu rețele sociale extinse și consolidate ar permite o promovare mai bună a programelor care ar putea contribui la schimbarea comportamentelor parentale. Pe de altă parte, pentru creșterea eficienței programelor de educație parentală este necesară extinderea acestora pe categorii mari de populație și furnizarea acestora pentru o perioadă lungă de timp.

BIBLIOGRAFIE

1. AGABRIAN, M., MILEA, V. Parteneriate școală-familie comunitate. Iași: Editura Institutul European, 2005.
2. BOCOȘ, M.D. Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice. Iași: Editura Polirom, 2013.
3. BUNESCU, Gh.; ALECU, Gh., Badea D. Educația părinților. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
4. CERGHIT, I. Metode de învățământ. Iași: Editura Polirom, 2006.
5. COJOCARU, Șt.; COJOCARU, D. Educația parentală în România. București: Editura Alpha MDN, București, 2011.
6. CUCOȘ, C. Informatizare în educație. Aspecte ale virtualizării formării. Iași: Editura Polirom, 2006.
7. DAVE, R.H. Fundamentele educației permanente. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991.
8. DRAGOMIR, M. Manual de management educațional pentru directorii unităților de învățământ. TURDA: Editura Hiperborea, 2000.
9. KELEMEN, G. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2011.
10. MITROFAN, I., CIUPERCĂ, C. Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei. București: Editura Press Mihaela SRL, 1998.
11. OSTERRIETH, P. Copilul și familia. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973.